

יום העצמאות ה-30 של המדינה הופך יומו הפרטי של מנחם בגין

מיבצעי אירגונייהם. ושוב הסתבר כי אם יעמידו אלה מול אלה את מיבצעי המחתרות, עלול הדבר לפגוע בתרבות של האצ"ל והלח"י. מפקד ההגנה לשעבר, ישראל גלילי, הכין רשימה ארוכה של מיבצעי ההגנה והפלמ"ח שכללה, בין השאר, 70 מיבצעים של העפלה ו-40 מיבצעים של הקמת יישובי תומה ומיגדל. מול אלה נראו פעולות כמו התנקשויות בבלשי המישרה הבריטית, או שדירת כספי בנק ברקליס כדי לממן את פעולות הלח"י והאצ"ל. כבלתי רלבנטיות. שוב נאלצו המארגנים לבטל את התוכנית המקורית.

מה שנתרם בידם לארגן הוא אירוע, שאפילו נס לא יוכל להוציא מאפריקותו. האירגון הוטל על צה"ל, שתחילה ייקש להימנע בכל מהיר מלהסתכן בפרשה, אולם נאלץ להיכנע אחרי שהופעלו עליו לחצים כבדים. למרות התנגדותו העיקשת של שר הביטחון, עזר וייצמן, הוא ויתר לבסוף והסכים שצה"ל יערוך את כנס הלוחמים. אחרי דיונים והתלבטויות סוכמה סוף-סוף תוכנית הכנס. על-פי המתוכנן הוא יכלול מיצעד צבאי וזמרים שישקף את צה"ל במילחמת העצמאות. יצעדו בו יחידות שייצגו את 12 חטיבות צה"ל שילחמו במלחמת העצמאות, כשברקע יסופרו עלילות החטיבות ודרך הקמתן. כמעט באף אחת מהחטיבות האלה, להוציא חטיבה 8, לא השתתפו לוחמי האצ"ל והלח"י; כולן היו חטיבות של הפלמ"ח וההגנה לשעבר.

במיצעד יוצגו גם כלי נשק ששימשו את צה"ל במלחמת העצמאות. יוצגו בו שיריוניות הסנדביץ', הדוידקה המפורסמת ותותחי נפוליאון, בצד מטוסי הפרימוס. הטסים עד היום כמטוסי-ריסוס. כאטרקציה מיוחדת יתגלגל בסוף המיצעד טנק המרכבה, מתוצרת הארץ. גם מטס חיל-האוויר שיערך בשמי ירושלים יהיה כולו על טהרת התעשייה הישראלית. מלבד הספיטפייר השחור המפורסם, שבו טס בשעתו עזר וייצמן.

אגב: כשנודע לשר הביטחון כי מתכוונים לשתף את הספיטפייר השחור שלו במטס, ביקש להטיסו בעצמו. כששמע על כך בגין, הוא תבע שייצמן יעמוד לידו על בימת ההצדעה. וייצמן הסכים לכך רק בתנאי שיידו הטוב, טייס הגיסויים דני שפירא, יטיס את המטוס שלו.

קראת סוף השבוע עומדת ועדת החגיגות השלושים למדינה לבשר לאזרחי ישראל בשורה הנראית לה משמחת ביותר. במסיבת עיתונאים חגיגית, שבה ישתתפו אנשי הוועדה בראשותו של מנהל אירועי שנת השלושים, הפירסומאי דויד אדמון, יימסר לציבור כי הוסר סוף-סוף האיום שיתקיימו במדינה שני סוגי חגיגות עצמאות: אלו של הממשלה ואלו של הסתדרות העובדים. ההסתדרות הסכימה לבטל את תוכניותיה, לערוך חגיגות עצמי איות משלה.

אולם ספק אם הודעה זו תשמח את אזרחי המדינה, כי לאור מה שהכינה ועדת השלושים לקראת יום העצמאות, נראה כי מה שיכול היה להציל את חגיגות יום העצמאות הקרוב מחידלון ושיעמום, הוא אולי רק התחרות בין החגיגות ההסתדרותיות והממלכתיות. הבידור האמיתי נמצא בהכנות לחגיגות יותר מאשר בחגיגות עצמן.

במרכז חגיגות יום העצמאות השנה יעמוד מיפגן צה"ל - כנס הלוחמים, שיערך בבוקר יום העצמאות באיצטדיון האוניברסיטה העברית שבגבעתיים בירושלים. זה יהיה האירוע החגיגי המרכזי, שיועבר בשידור חי בטלוויזיה, האמור לשמש כנקודת השיא של החגיגות. אולם כבר עתה ברור, על-פי התכנון וההכנות, שיהיה זה אירוע אפור, חסר השראה, כימעט עלוב. ספק אם יהיה בו לגרומ לאותה התרוממות-רוח שביקשו מתכנני החגיגות לעורר.

כנס הלוחמים הוא מה שנתרם מהרעיון הגרנדיוזי, אותו הגה ראש-הממשלה מנחם בגין זמן קצר אחרי נצחונם בבחירות, לערוך ביום העצמאות מיצעד צבאי ענק. לבגין היה חשוב לעמוד במרכזה של בימת הכבוד ולקבל בהצדעה את רכב צה"ל ופרשיו. לשם כך היה מוכן

יום העצמאות

קומיץ המוני בעמק המצלבה

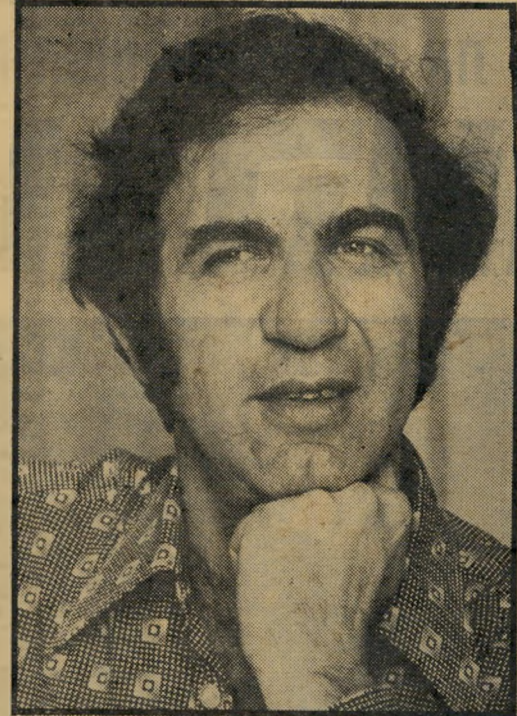
ב כך יפתיים חלקו של צה"ל בכנס. חלקו האחר של הכנס יהיה טכסי כולו, יכלול הקראת "יוזבר" (המבוסס על נוסח שחיבר ברל כצנלסון) והקראת חנוש הכסף של נתן אלתרמן. יופיעו בו תזמורת צה"ל, מקהלת הרבנות הצבאית ומקהלת ילדי תל-אביב בניצוחו של יצחק גרציאני. עד היום לא ברור מי ינצח על הטכס ומי ינחה אותו. תחילה ביקשו מיוסף ידן, אחיו של סגן ראש-הממשלה, לקריין בטכס. אולם ידן תבע עבור הופעתו סכום של 12 אלף לירות. ועדת החגיגות החליטה לוותר על שירותיו ולהפחש קריין זול יותר.

מה שיותר בטכס לפליטה, מהרצון לתת ביטוי לחלקן של כל המחחרות במילחמת השיחרור, יהיו רק המנגינות של הימוני ארבע המחחרות.

תרומת הלוחמים עצמם לכנס הלוחמים תהיה מיוערת. על-פי התוכנית יוזמנו 12,000 ותיקי המחחרות לשבת בקהל. בסוף הערב יקרא הכרוז לכולם לרדת מהמושבים ולצעוד בסך סביב האצטדיון, אחרי-כך לפנות בצעידה מסודרת לעבר עמק המצלבה, שם ייערך לכבודם קומיץ המוני. מנכ"ל החגיגות 30 משוכנע, כי כל אחד מהלוחמים של שנות ה-40 אמנם יזנק ממקום מושבו ויתחיל לצעוד, אולם מארגני כנסים מיקצועיים משוכנעים כי רק מעטים ייעזו לקריאת הכרוז, יעזבו את מקומותיהם ואת בני משפחותיהם ביציעים ויצעדו בסך לפני מנחם בגין.

עדיין לא ידוע כמה אנשים מכל אירגון יוזמנו לאיצי-טדיון בירושלים. למרות שנתרו כשבועיים וחצי עד יום העצמאות, עדיין לא נישלחו ההזמנות ל-12 אלף הלוחמים לשעבר.

כאשר קיבל עליו אדמון את ניהול החגיגות, לפני כחודשיים, הוא העלה רעיון שנראה אז מבריק: במקום

מנכ"ל החגיגות דויד אדמון

לאשר אף הוצאה של מיליונים רבים מתקציב המדינה. אולם הביקורת הציבורית שהתעוררה בעיקבות רעיון המיצעד הצבאי והתנגדות צה"ל לערוך את המיצעד, שיכנעו את בגין לסגת מתוכניתו המקורית. כדי לצאת בכבוד הוא הציע אז לערוך את המיצעד המחחרות. הכוונה היתה למיצעד עממי המוני, שבו יצעדו זה לצד זה ותיקי לוחמי המחחרות, החל משרידי השומר וניל"י ועד לאנשי ההגנה, הפלמ"ח, האצ"ל והלח"י, כשכולם כאחד מצדיעים לראש-הממשלה, שהוא גם מפקד האצ"ל לשעבר.

ועדת השלושים החלה לשבת על מדוכת תיכנון המיצע, עד, וכבר בישיבותיה הראשונות הסתבר שהרעיון הוא רעיון נפל, כי קשה יהיה לשכנע את ותיקי ההגנה והפלמ"ח להשתתף במיצעד מעין זה. את מקומו של מיצעד הלוחמים תפסה אז תוכנית מיסדר הלוחמים. במקום להצעיד את ותיקי המחחרות ביקשו המתכננים לכנסם יחד במיסדר, שבו תתייצב כל מחחרת עם דגליה וטמליה תשיר את שיריה ותספר על מעלליה.

שיר הפלמ"ח עלי בריקאדות

יוב התכנסו ועדות התיכנון, כדי לתכנן את מיסדר הלוחמים. אז הסתברו לחברי הוועדות עובדות שמשום מה נעלמו קודם לכן מידיעתם. לפלמ"ח, להגנה ולאצ"ל היו סמלים, ללח"י לא היה סמל כלל. החרב והשיבולים היו סמל הפלמ"ח ואילו החרב ועלה הוית שימשו סמל ההגנה. אלה הם סמלים לגיטימיים היום. אולם סמלו של האצ"ל היה יד נושאת רובה על רקע מפת ארץ-ישראל השלמה, הכוללת גם את עבר-הירדן. הצגת סמל כזה באירוע מילחמתי שיוסקר על-ידי אמצעי-התיקשורת הבינלאומיים היתה מעוררת מייד פרשנות עויינת בדבר משמעותו המדינית. לא מן הנמנע כי היו עברכות מייד השוואות בינו לבין סמל הפת"ח, כאשר הובהרה משמעות נשיאת הסמלים לבגין, הוא ויתר בעצמו על הרעיון.

הפרשה חזרה על עצמה גם בדיונים על שירת הימוני המחחרות. הימוני ההגנה והפלמ"ח (זמר הפלוגות ושיר הפלמ"ח) נשמעים גם כיום כבלתי-מוזיקים. לא כן הדבר בקשר להימוני האצ"ל והלח"י (עלי בריקאדות וחייילים אלחונים). אלה הם שירים מהפכניים הקוראים לשיחרור שתי גדות הירדן. ברור היה שיבחנו את השירים האלה בקפידה ויעניקו למילותיהם משמעות אקטואלית. אפילו ותיקי האצ"ל והלח"י שבועדה הבינו, שלא כדאי לשיר את הימוני המחחרות במיסדר הלוחמים.

אחרי-כך הסתבר גם קשה יהיה לשכנע את ותיקי הפלמ"ח להשתתף במיסדר. לא בגלל סיבות פוליטיות, אלא משום שמיסדר כזה, מעצם טבעו, מנוגד לרוח הפלמ"ח. "בקושי הצלחנו להוציא את אנשינו למיסדרים בהכשרות ובפלוגות", אמרו נציגי הפלמ"ח בוועדה. "אז איך נצליח להביא אותם למיסדר בירושלים? זה לא יילך!"

כך נגנז גם רעיון מיסדר הלוחמים, ואת מקומו תפס רעיון כנס הלוחמים. לכנס זה הוחלט להזמין את כל

שכל בגין

יוס-עצמאות אחד, יש לערוך השנה שלושה ימי-עצמאות. רק בשלבים מאוחרים יותר, לאחר שהדבר כבר פורסם וזכה לכותרות מרעישות, התגלה לפתע כי יוס-העצמאות חל על-פי חוק של הכנסת, וכדי להגמיש אותו צריך לכנס את הכנסת ולהעביר בה חוק אחר.

הכוונה של אדמון היתה טובה. יום העצמאות חל השנה ביום החמישי בשבוע ואדמון רצה לצרף אליו את היום הששי והשבת. רק לאחר שהתברר הקושי החוקי, ולאחר שהסתבר כי אין חוקן מספיק כדי למלא אפילו (החשך בתמונה)

נושאי אות העל"ה (עיטור-לוחמי-המדינה), מתוך תקווה שמקרב רבבות נושאי העיטור ימצאו 12 אלף איש שימלאו את יציעי האיצטדיון הירושלמי. אולם כדי לפייס את בגין, שביקש בכל מאודו לשלב את פעולות האצ"ל והלח"י בטכס, ביקשו המארגנים להכין תוכנית שתכלול את שירי המחחרות ודברי קריינות שיספרו על מיבצעי-הלח"י בטכס. אולם מילחמת הוית מעוררת מייד פרשנות עויינת בדבר משמעותו המדינית. לא מן הנמנע כי היו עברכות מייד השוואות בינו לבין סמל הפת"ח, כאשר הובהרה משמעות נשיאת הסמלים לבגין, הוא ויתר בעצמו על הרעיון.

נושאי אות העל"ה (עיטור-לוחמי-המדינה), מתוך תקווה שמקרב רבבות נושאי העיטור ימצאו 12 אלף איש שימלאו את יציעי האיצטדיון הירושלמי. אולם כדי לפייס את בגין, שביקש בכל מאודו לשלב את פעולות האצ"ל והלח"י בטכס, ביקשו המארגנים להכין תוכנית שתכלול את שירי המחחרות ודברי קריינות שיספרו על מיבצעי-הלח"י בטכס. אולם מילחמת הוית מעוררת מייד פרשנות עויינת בדבר משמעותו המדינית. לא מן הנמנע כי היו עברכות מייד השוואות בינו לבין סמל הפת"ח, כאשר הובהרה משמעות נשיאת הסמלים לבגין, הוא ויתר בעצמו על הרעיון.